

VGR Analys 2026:5

Underlag till Fakta Västra Götaland 2026

Kultur och civilsamhälle

Denna rapport är en av flera underlag till **Fakta Västra Götaland 2026** som har tagits fram av Avdelning samhällsanalys, Koncernstab regional utveckling, Västra Götalandsregionen.

Underlag som ingår i serien och deras respektive författare är:

Arbetsmarknad: Christian Lindell, Joacim Waara, Katarina Ahlin, Snöfrid Börjesson Herou

Demografi: Ragnar Dahlgren, Jonathan Gärtner

Ekonomi: Joacim Waara, Christian Lindell

Hälsa och välbefinnande: Jonathan Gärtner, Koen Braak

Kollektivtrafik och infrastruktur: Åsa Rydin Svenberg, Maria Larsson, Ragnar Dahlgren, Per Karlsson

Kultur och civila samhället: Koen Braak, Åsa Rydin Svenberg

Natur och miljö: Karin Althoff, Maria Larsson, Magnus Nilsson

Näringsliv och innovation: Katarina Ahlin, Monica Emanuelsson, Christian Lindell, Joacim Waara, Maria Larsson, Erik Brindbergs

Utbildning: Joacim Waara, Ragnar Dahlgren, Christian Lindell

Miriam Lundsten har bidragit med kartmaterial.

Samtliga rapporter går att hitta på vgregion.se/faktavg

Kontaktuppgifter: samhallsanalys@vgregion.se

Rapporter publicerade under mars 2026.

Ikoner på framsidan hämtade från: www.flaticon.com, icons created by cah nggunung

Innehåll

Civilsamhälle	3
Sammanfattning.....	3
Civilsamhällets utveckling i Sverige	4
Civilsamhället i Västra Götaland.....	4
Minskade anslag och deltagarantal inom folkbildning	6
Föreningsliv och engagemang.....	8
Utmaning i bristande engagemang	8
Samverkan mellan offentlig sektor och civilsamhälle.....	10
Formella överenskommelser på regional och lokal nivå.....	12
Kultur.....	14
Sammanfattning.....	14
Kulturens plats i samhället.....	15
Sysselsättning	16
Västra Götalands invånares kulturvanor	18
Scenkonst	19
Kulturarv och museer	20
Bild och form	21
Film.....	22
Litteratur	22
Kulturskola	23
Bibliotek	23
Referenser.....	25

Figurer och tabeller

Figur 1: Deltagande i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet i Västra Götaland	7
Figur 2: Medlemskap i olika typer av föreningar, Västra Götaland 2021-2024	8
Figur 3: Engagemangsgrad över tid bland föreningsmedlemmar, Västra Götaland 2014-2024	9
Figur 4: Aktiva IOP 2014-2024	10
Figur 5: Samverkan mellan offentlig sektor och det civila samhället	11
Figur 6: Antal KKB-företag i Västra Götaland 2015 - 2024	15
Tabell 1: Antal organisationer utifrån juridisk form i Västra Götaland efter antal, procentandel och i jämförelse med Sverige samt antal anställda (2024)	5
Tabell 2: Antal sysselsatta per kulturellt och kreativt yrke, andel anställda och företagare 2023, samt 2023 jämfört med 2018	17

Civilsamhälle

Sammanfattning

Civilsamhället förstås ofta i relation till den offentliga och kommersiella sfären (och ibland familjelivet). Det bygger på frivilligt engagemang där människor samlas kring gemensamma intressen och gör insatser som kommer fler än den egna familjen till nytta. I Sverige kännetecknas civilsamhället av stort ideellt engagemang, brett deltagande och verksamhet inom många områden. Mångfalden hänger samman med folkrörelsernas historiska utveckling. Traditionellt har civilsamhället varit starkt som röstbärare och opinionsbildare snarare än serviceutförare, men under de senaste decennierna har allt fler organisationer blivit delaktiga i välfärdsinsatser, särskilt där offentlig och kommersiell service dragits tillbaka. Sedan 2000-talet används ofta begreppen idéburen sektor och idéburna organisationer, som betonar värdegrund och allmännytta.

I Västra Götaland fanns 41 700 civilsamhällesorganisationer 2024 (16 % av regionens registrerade organisationer) och cirka 31 500 anställda (3,5 % av alla anställda). Ideella föreningar dominerar (58 %) och har runt 12 000 anställda, men andelen varierar mellan delregioner. Samfälligheter är näst störst (17 %) och viktiga för lokalt samarbete, särskilt i områden med fritidshus. Bostadsrättsföreningar (12 %) är vanliga i städer. Ekonomiska föreningar är få (6 %) men stora arbetsgivare (ca 7 780 anställda). Stiftelser och fonder (7 %) sysselsätter cirka 5 900, ofta inom vård, omsorg och utbildning. Trossamfund utgör 1 % men har omkring 4 810 anställda.

Folkbildningen beskrivs som central för demokrati och delaktighet, men statsbidragen till studieförbund har minskat kraftigt 2024–2026. En rapport från Folkbildningsrådet (2025) pekar på neddragningar i personal, lokaler och kursutbud. I Västra Götaland har deltagandet i studiecirklar minskat totalt 40 % mellan 2019 och 2024, och även studietimmar och kulturprogram har minskat.

Föreningsmedlemskap är fortsatt högt: 84 % uppgav 2024 medlemskap i minst en förening. Samtidigt minskar andelen aktiva medlemmar, särskilt i idrotts- och friluftsföreningar. MUCF lyfter bristande engagemang, generationsskiften och att yngre ofta engagerar sig mer flexibelt och digitalt.

Samverkan mellan offentlig sektor och civilsamhälle beskrivs som viktig men komplex. En modell är idéburet offentligt partnerskap (IOP), en "tredje väg" mellan bidrag och upphandling. Antalet IOP har ökat kraftigt nationellt, men MUCF pekar på maktobalanser och personberoende samtidigt som potentialen är stor. I Västra Götaland finns regionala och lokala överenskommelser (bland annat VGR, Göteborg och Borås) samt riktlinjer för IOP som betonar långsiktighet, jämbördighet och att partnerskap ska knytas till det offentliga uppdraget.

Civilsamhällets utveckling i Sverige

Civilsamhällets roll och utveckling brukar ofta beskrivas i relation till två samhällssfärer, den offentliga och den kommersiella, eller tre om man också räknar in familjelivet. Civilsamhället samspelar med dessa genom att människor engagerar sig frivilligt och samlas kring gemensamma intressen. Civilsamhället är också en arena där människor gör insatser utanför familjen som kan komma många till nytta. I Sverige kännetecknas civilsamhället av ett stort ideellt engagemang och ett brett deltagande från människor med olika bakgrund. Organisationerna verkar inom många olika områden.

Att civilsamhället rymmer många typer av aktiviteter och identiteter hänger ihop med folkrörelsernas historia.¹ Vid sekelskiftet 1900 etablerades allt fler frivilligorganisationer som bedrev filantropisk verksamhet. Under 30-talet tog den framväxande välfärdsstaten över många av dem och samtidigt startades folkrörelseorganisationer för att företräda olika samhällsgruppers intresse gentemot staten. De organiserades ofta i stora nationella förbund med lokala avdelningar. På 1970-talet uppstod nya sociala rörelser som ville förändra hur välfärdsstaten styrde och bemötte människor. Från 1990-talet och framåt ledde nedskärningar och privatiseringar inom välfärden till att civilsamhällets organisationer fick nya roller.

I Sverige har civilsamhället traditionellt varit starkt som röstbärare och opinionsbildare, snarare än som utförare av service. Det har ofta funnits ett starkt medlemsinflytande och en nära kontakt med offentliga aktörer. Med tiden har fler organisationer också tagit ansvar i välfärden och bidragit till att lösa samhällsutmaningar. Det har skett både i städer och på landsbygden, där offentlig och kommersiell service ibland har dragits tillbaka.² Sedan början av 2000-talet används oftare begreppen idéburen sektor och idéburna organisationer. Det speglar att många organisationer drivs av en tydlig värdegrund och har uppdrag som handlar om allmännyttan.³

Civilsamhället i Västra Götaland

I Västra Götaland fanns totalt 41 700 civilsamhälleorganisationer 2024, som motsvarar 16 procent av alla registrerade organisationer i regionen. Cirka 31 500 personer är anställda inom civilsamhället som är 3,5 procent av alla anställda i Västra Götaland. Strukturen liknar riket i stort, med små skillnader mellan juridiska former som räknas

¹ MUCF (2023); *Nya sätt att organisera sig i civilsamhället - En översikt av aktuellt kunskapsläge*; s.13 - 14.

² Von Essen, J & Åberg, P (2022); *Landsbygdens civilsamhällen som bärare av resurser*; Landsbygdernas och de mindre orternas civilsamhällen; SLU Urban and Rural Reports 2022: 3; s.68

³ MUCF (2018); *Idéburet offentligt partnerskap - en kunskapsöversikt*; s.6

till civilsamhället: ideella föreningar, samfällighetsföreningar, bostadsrättsföreningar, ekonomiska föreningar, trossamfund, familjestiftelser samt övriga stiftelser och fonder.

Organisation efter juridisk form	Antal organisationer	Andel i Västra Götaland	Andel Sverige, i procent ⁴	Uppskattat antal anställda
Ideella föreningar	23 980	58 %	60 %	12 040
Samfälligheter	7 070	17 %	15 %	140
Bostadsrättsföreningar	4 900	12 %	13 %	860
Övriga stiftelser och fonder	2 900	7 %	8 %	5 910
Ekonomiska föreningar	2 430	6 %	4 %	7 780
Trossamfund	380	1 %	1 %	4 810
Familjestiftelser	40			
Totalt	41 700			31 500

Tabell 1: Antal organisationer utifrån juridisk form i Västra Götaland efter antal, procentandel och i jämförelse med Sverige samt antal anställda (2024) Källa: SCB:s företagsregister

Den största gruppen är ideella föreningar. Ideella föreningar är kärnan i det svenska föreningslivet och den form som många förknippar med civilsamhället. De finns exempelvis inom idrott, kultur, friluftsliv, studieförbund, humanitärt arbete och människorättsbaserat arbete. De bygger ofta på medlemskap, intern demokrati och frivilligt engagemang. De utgör 58 procent av alla organisationer i regionen, något under riksgenomsnittet (60 procent). De har cirka 12 000 personer anställda. Andelen ideella föreningar varierar mellan delregionerna. Fyrbodalsregionen har en lägre andel ideella föreningar (53 procent) och Göteborgsregionen ligger också något lägre (56 procent). Sjuhäradsregionen har en högre andel ideella föreningar (63 procent), men antalet föreningar där är mindre i relation till hela Västra Götaland sett i antal.

Samfälligheter är den näst största gruppen och står för 17 procent av organisationerna i Västra Götaland, något över riksnivån (15 procent). De nämns inte alltid i samtal om civilsamhället, men de är viktiga för lokalt samarbete och gemensamt ansvar. Fyrbodalsregionen har en särskilt hög andel (26 procent), vilket hänger samman med områden med många fritidshus och gemensam infrastruktur. Skaraborgsregionen har också en hög andel samfälligheter (21 procent).

Bostadsrättsföreningar utgör 12 procent av organisationerna. De är kooperativa ekonomiska föreningar och organiserar boende kring gemensamt ägande. De är särskilt vanliga i städerna.

Ekonomiska föreningar står för sex procent av organisationerna, två procentenheter över riksnivån. Gruppen är liten i antal men viktig som arbetsgivare. De sysselsätter

⁴ Jämförelsesiffrorna har hämtats från SCB november 2025

cirka 7 780 personer, som motsvarar ungefär en fjärdedel av civilsamhällets anställda i regionen. Här ingår arbetsgivare som HSB (över 600 anställda), Falköpings Mejeri ekonomisk förening (cirka 120 anställda), flera skolor samt andra kooperativa företag.

Stiftelser och fonder utgör 7 procent av organisationerna och sysselsätter cirka 5 900 personer, främst inom vård, omsorg och utbildning. Bland de största arbetsgivarna finns Bräcke Diakoni (över 1 000 anställda), Carlanderska sjukhuset (över 300 anställda), folkhögskolor samt friskolor som drivs som stiftelser, exempelvis English School. Även sparbanker ingår i denna grupp.

Trossamfund utgör en procent av organisationerna och sysselsätter omkring 4 810 personer. Det gäller bland annat Svenska kyrkans verksamheter och andra religiösa organisationer.

Minskade anslag och deltagarantal inom folkbildning

Folkbildningen, som bedrivs genom studieförbund och folkhögskolor, är en viktig del av det svenska civilsamhället. Den bygger på folkrörelsernas idéer om bildning, delaktighet och organisering underifrån. Folkbildningen ger vuxna möjligheter att lära, mötas och engagera sig utanför det formella utbildningssystemet. Det bidrar både till individers utveckling och till ett starkare demokratiskt samhälle. Statens stöd till folkbildningen har fyra syften:

- stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin,
- bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen,
- bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället, och
- bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet

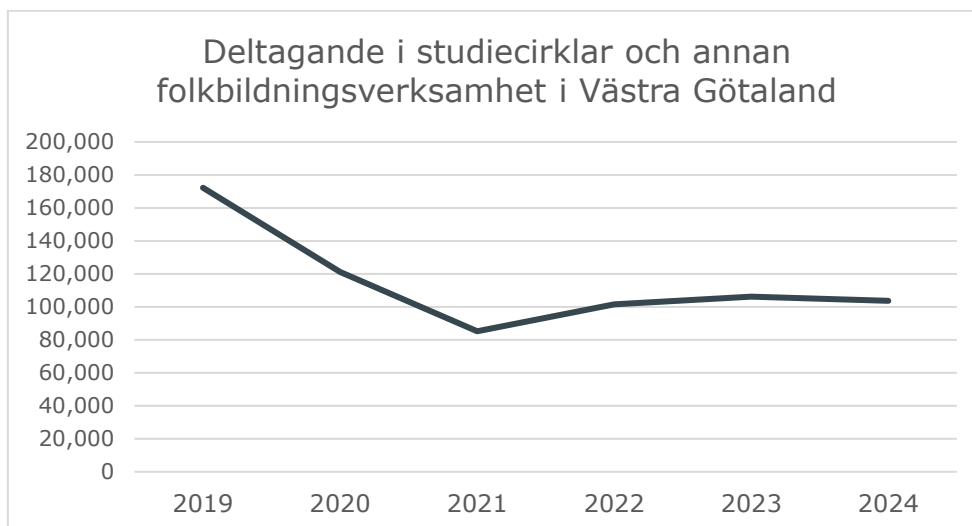
Riksdagen fattar för varje år beslut om medel till folkbildningen, efter förslag från regeringen i budgetpropositionen.⁵ I budgetpropositionen för 2024 angav regeringen en minskning av stödet till studieförbunden med 250 miljoner kronor, följt av 100 miljoner år 2025 och 150 miljoner år 2026. Sammantaget har det inneburit en nedskärning med drygt en fjärdedel av den tidigare anslagsnivån (från 1,8 till 1,3 miljarder kronor).

Folkbildningsrådet följer utvecklingen och publicerade 2025 en rapport om effekterna av minskat anslag. Rapporten visade att drygt 90 procent av folkhögskolor och studieförbund under 2023 och 2024 har tvingats dra ner på sin verksamhet, framförallt

⁵ [Svensk folkbildning – hur och varför - Regeringen.se](https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/01/svensk-folkbildning-hur-och-varfor/)

vad gäller personal och lokaler. Inför 2025 var det flera folkhögskolor som uppgav att de kommer att behöva minska ner sitt kursutbud för att hantera de ekonomiska utmaningarna. Därtill var det över hälften av studieförbunden som angav att de troligtvis kommer att avskaffa delar av sin verksamhet, som enligt Folkbildningsrådet kan innebära att utbudet centreras till större orter.⁶ Intresseorganisationen Studieförbunden har gjort en [nedskärningskarta](#) och flera rapporter som tydligt visar effekter av minskat statsbidrag till studieförbunden. Enligt Studieförbunden har antalet anställda i studieförbunden minskat med 940 (23 procent) i Sverige. Samtidigt har också det ideella arbetet minskat kraftigt.⁷

I Västra Götaland har deltagandet i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet minskat sedan 2019. Deltagandet återhämtade sig något efter pandemin, men har minskat med sammanlagt 40 procent mellan åren 2019 - 2024. Av de 103 600 deltagarna 2024 var 64 procent kvinnor och 36 procent män. En viss skillnad kan ses mellan olika kommuner, då exempelvis 9,5 procent av befolkningen på Orust deltagit i folkbildning under 2024, jämfört med 3,5 procent i Ulricehamn.

Figur 1: Deltagande i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet i Västra Götaland
Källa: SCB

Utvecklingen för antalet studietimmar liknar utvecklingen för deltagandet i Västra Götaland. År 2024 hade studieförbunden omkring 746 300 studietimmar jämfört med knappt 893 100 året innan, en minskning med 16 procent. Även antalet kulturprogram minskade, från 25 400 till 19 400.⁸

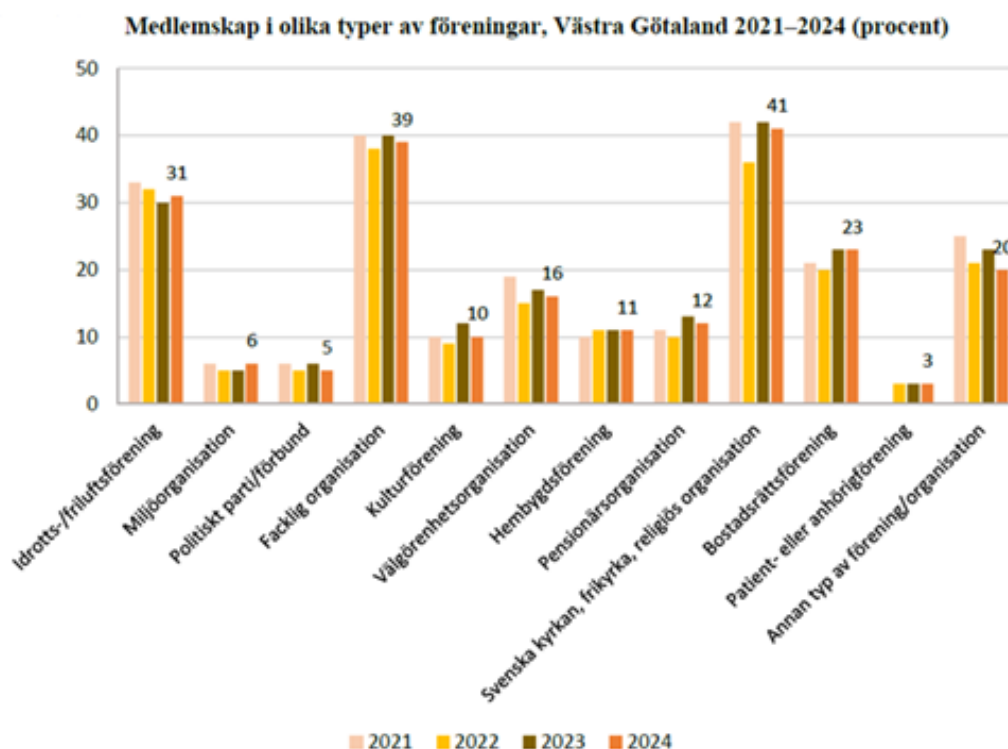
⁶ Folkbildningsrådet (2025); *Nedskärningarnas konsekvenser – en initial analys av hur minskade anslag och ansträngd ekonomi påverkar folkbildningen*

⁷ Studieförbunden (2025); *Utan infrastruktur ingen folkbildning – Skyltar plockas ned, ljuset släcks och lokaler lämnas.*

⁸ Källa: SCB

Föreningsliv och engagemang

Föreningslivet ger invånare viktiga sociala kontakter. Det bidrar till gemenskap, hälsa, inkludering och lärande. Nivån på föreningsmedlemskap är hög och stabil: 84 procent av invånarna uppgav 2024 att de är medlemmar i minst en förening och trenden visar på ett brett och kontinuerligt deltagande i många typer av organisationer. De vanligaste föreningarna att vara med i är religiösa samfund och fackföreningar där omkring fyra av tio är medlemmar. Tre utav tio är medlem i en idrotts- och friluftsförening. Även medlemskap i bostadsrättsföreningar och välgörenhetsorganisationer är vanligt. Över perioden 2021 - 2024 har föreningsmedlemskapet legat relativt stabilt med bara små variationer.⁹

Figur 2: Medlemskap i olika typer av föreningar, Västra Götaland 2021-2024. Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2021-2024

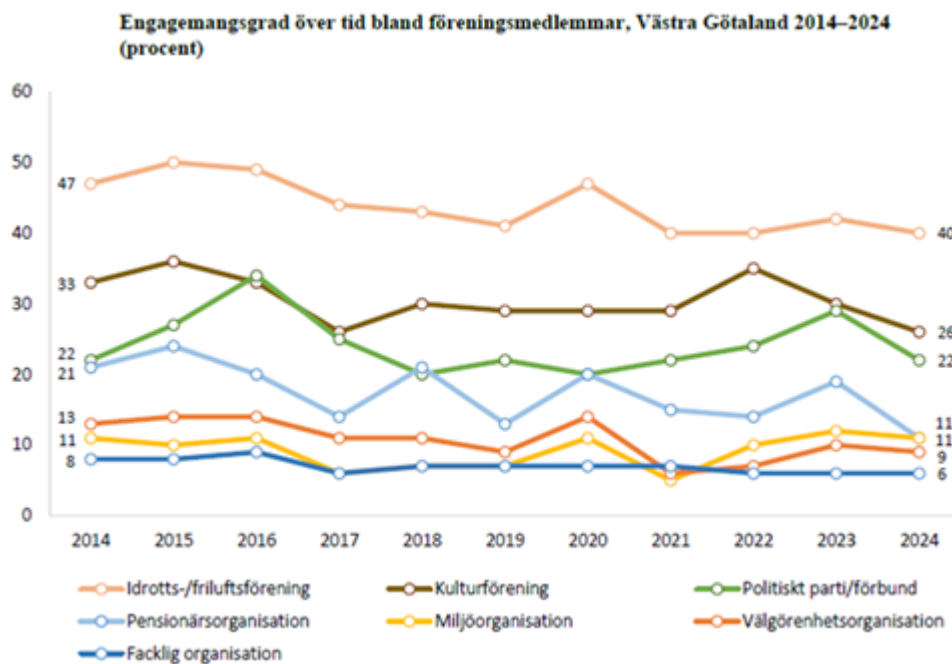
Utmaning i bristande engagemang

Engagemanget ser olika ut mellan olika typer av föreningar. Idrotts- och friluftsföreningar har störst andel aktiva medlemmar, 40 procent av medlemmarna deltar i verksamheten eller har uppdrag, även om detta minskat något över tid. Kulturföreningar har också relativt många aktiva (26 procent), medan engagemanget i

⁹ SOM-institutet (2025); *Västsvenska SOM-undersökningen 2024 - Uppföljning av Vision Västra Götaland*; s. 33-34

fackliga organisationer, välgörenhetsorganisationer och religiösa samfund är betydligt lägre, runt 6–11 procent.

Nedanstående figur visar att det har skett en viss nedgång i andelen engagerade medlemmar. Idrotts- och friluftsföreningar, som traditionellt haft högst andel aktiva, har minskat från 47 procent år 2014 till 40 procent år 2024. Även kulturföreningar och pensionärsorganisationer visar en viss nedgång, medan engagemanget i fackliga organisationer, välgörenhets- och miljöorganisationer legat mer stabilt.¹⁰

Figur 3: Engagemangsgrad över tid bland föreningsmedlemmar, Västra Götaland 2014–2024. Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2014–2024

Denna nedgående trend upplever föreningarna själva också. MUCF:s uppföljning av ideella förenings villkor 2024 visar att den vanligaste utmaningen är bristande engagemang. Det kan handla om att få vill ta förtroendeuppdrag eller vara ledare för aktiviteter. Samtidigt anger 73 procent av föreningarna att de ändå bedömer att det finns tillräckligt många intresserade för att verksamheten ska kunna fortsätta de kommande åren.¹¹

MUCF lyfter flera tendenser som påverkar organisationernas förutsättningar att samverka. Digitalisering och individualisering spelar stor roll. Många föreningar har en hög medelålder och står inför ett generationsskifte. Det är inte självklart för yngre att ta på sig ansvaret som ett traditionellt styrelsearbete innebär, utan tenderar att engagera sig mer digitalt och i lösare sammanhang.¹² Vidare har man kunnat se att det ideella

¹⁰ SOM-institutet (2025); *Västsvenska SOM-undersökningen 2024 - Uppföljning av Vision Västra Götaland*; s. 35–36

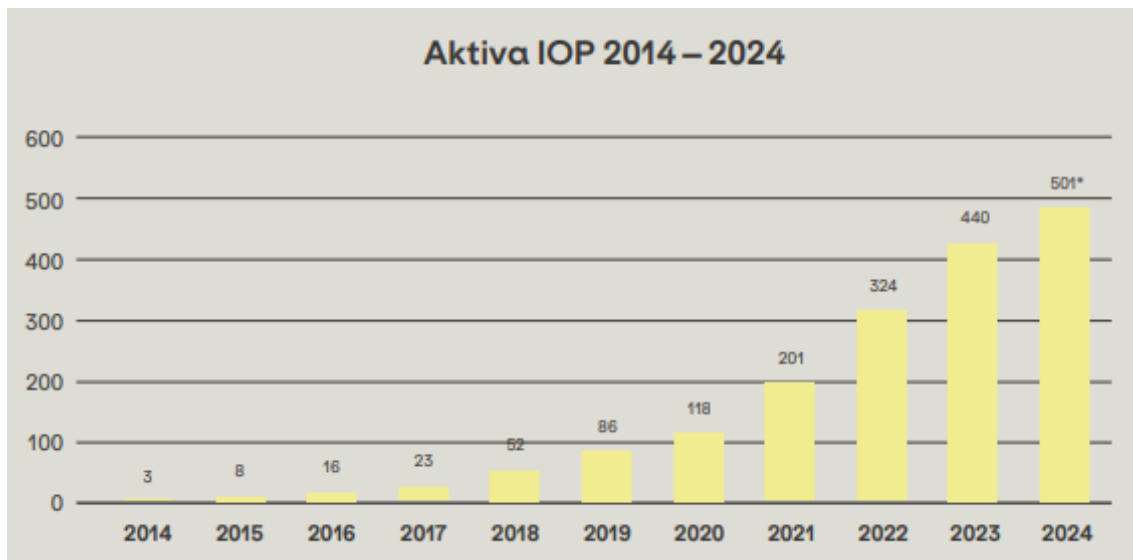
¹¹ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), 2025

¹² Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), 2023a

arbetet inte har minskat, men att det utförs inom nya områden, till exempel inom välfärd. Nyare organisationsformer, såsom grupper på sociala medier, ser än så länge ut att vara ett komplement till mer traditionella alternativ.¹³

Samverkan mellan offentlig sektor och civilsamhälle

Samverkan mellan offentlig sektor och civilsamhälle innebär att regioner, kommuner eller myndigheter samarbetar med ideella föreningar och andra organisationer för att möta samhällsutmaningar och stärka välfärden. Den offentliga sektorn bidrar ofta med formellt ansvar, finansiering, resurser och beslutskraft, medan civilsamhället tillför engagemang, närhet till människor och verksamhetsnära kunskap. En särskild modell är idéburet offentligt partnerskap (IOP), som utvecklades 2010 av Forum – idéburna organisationer med social inriktning. Syftet var att underlätta samarbeten när varken traditionellt föreningsbidrag eller upphandling enligt LOU är lämpligt. IOP kan därför ses som en "tredje väg".

Figur 4: Aktiva IOP 2014-2024

IOP är inte lagstadgat och det finns ingen offentlig statistik, men Famna kartlägger utvecklingen. Enligt 2025 års rapport ökade antalet aktiva IOP i Sverige från tre år 2014 till 501 år 2024, med stora lokala variationer.¹⁴ En central princip är jämbördighet: alla parter bidrar med resurser, där även ideellt arbete, erfarenhet, kunskap och organisationernas strukturer värderas. Avtalen utformas flexibelt utifrån gemensamt identifierade behov och prioriteringar, men en avgörande förutsättning är att partnerskapet kopplas till den offentliga partens politiska uppdrag.¹⁵

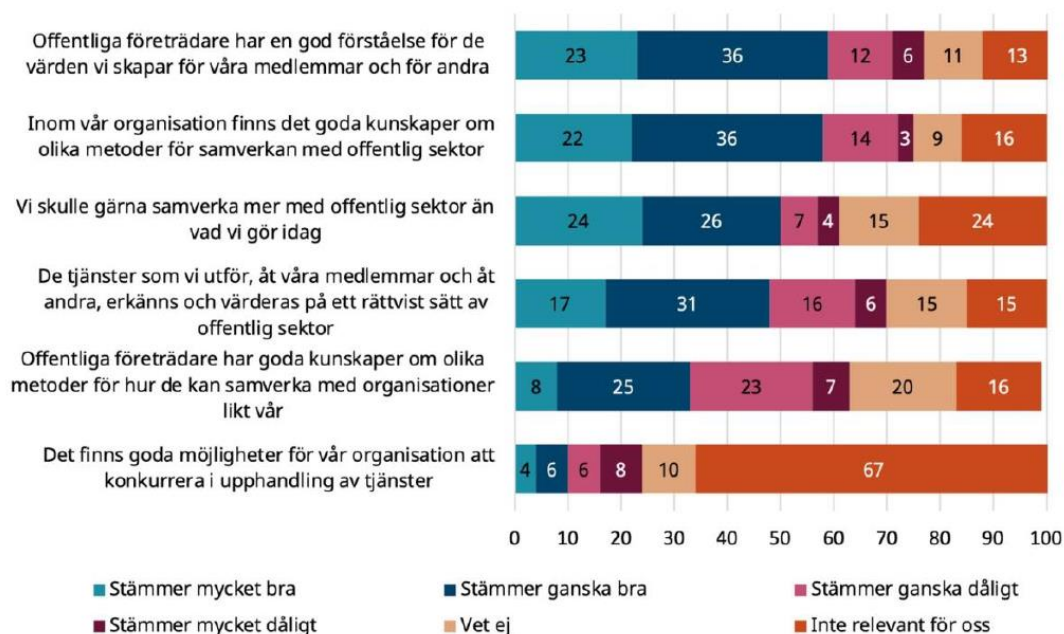
¹³ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF), 2023b

¹⁴ Famna (2025); *501 lösningar - Hur vi möter samhällsutmaningar med IOP, idéburet offentligt partnerskap*

¹⁵ [Västra Götalandsregionen: Från idé till IOP](#)

MUCF visar i en studie från 2023 att samverkan mellan civilsamhället och regionerna ofta präglas av en maktobalans. Det handlar bland annat om att regionerna har starkare ekonomi och mer personal. Det handlar också om relationen mellan finansiär och bidragsmottagare. Samverkan mellan regioner och civilsamhälle blir ofta för personberoende och saknar tydlig struktur. Detta försvårar att hitta samsyn och skapar en sårbarhet när personer byts ut eller när organisationer förändras. Rapporten beskriver samverkan därför som komplex och svårmanövrerad. Samtidigt pekar rapporten på att det finns en outnyttjad potential. Båda parter vill ofta bidra mer och skulle vinna på ett ökat utbyte.¹⁶

I MUCF:s uppföljning av ideella föreningars villkor 2024 instämmer 88 procent av föreningarna i mycket eller ganska hög grad att offentliga företrädare bidrar till ett bra samarbetsklimat. Därtill uppger 85 procent att de blir lyssnade på i kontakten med offentliga företrädare. Hälften av de föreningar som besvarat enkäten menar att det stämmer mycket eller ganska bra att de önskar samverka mer med offentlig sektor än vad de gör idag. Föreningar som arbetar som röstbärare eller opinionsbildare svarar detta i högre grad än föreningar som främst erbjuder service eller verksamhet. Dock är det endast nio procent som instämmer i att de har goda möjligheter att konkurrera i en offentlig upphandling av tjänster. Hela 67 procent menar att upphandling inte är relevant för dem.¹⁷

Figur 5: Samverkan mellan offentlig sektor och det civila samhället

Vidare konstaterar MUCF i en rapport från 2024¹⁸ att föreningarnas kontakter med region och kommun minskat i landsbygdskommuner, men inte i storstadskommuner.

¹⁶ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), 2023a

¹⁷ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), 2025

¹⁸ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), 2024

Samtidigt uppger över hälften av föreningarna, oavsett kommuntyp, att de vill samverka mer. Värt att notera är att det är en betydligt högre andel av föreningar på landsbygden som anger att offentliga företrädare har en god förståelse för de värden föreningarna skapar för sina medlemmar, jämfört med föreningar i storstadskommuner. Det finns även skillnader mellan stad och land avseende hur samverkan fungerar. Exempelvis anser 70 procent av föreningarna på landsbygden att de lätt kan komma i kontakt med ansvariga politiker, jämfört med 54 procent bland föreningar i större städer. Likaså är det till exempel 70 procent jämfört med 57 som upplever att deras synpunkter har betydelse för de beslut som fattas. Rapporten mynnar ut i följande övergripande råd till beslutsfattare:

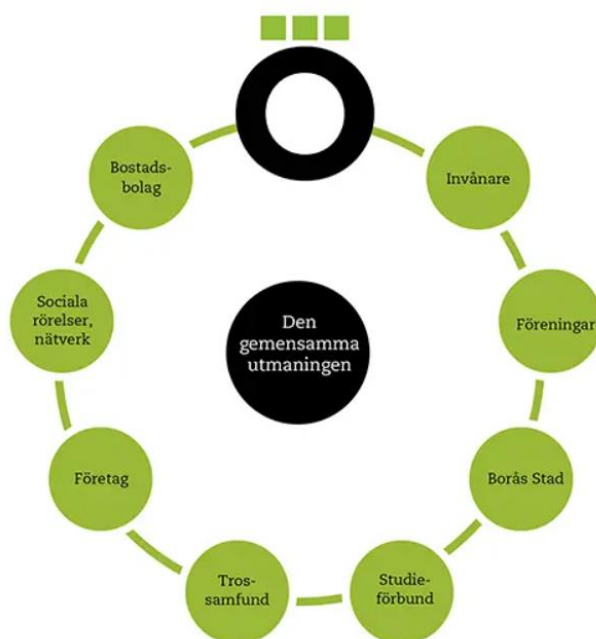
- Ta med civilsamhället i beslutsprocesser. Det finns mycket lokal kunskap hos civilsamhällesorganisationerna som underlättar hållbara beslutsprocesser.
- Se helheten, se hela sammanhanget och den sammanhållning som civilsamhällesorganisationer skapar i landsbygder och det värde det har för människors inkludering och delaktighet samt för lokalsamhällets utveckling.
- Landsbygders förutsättningar skiljer sig från städers. Bejaka den kreativitet som finns i landsbygder men inse också att civilsamhället i landsbygder ofta har tuffare villkor och därför kräver lite mer resurser för att kunna hålla i gång och behålla en verksamhet.
- Skapa funktioner såsom ansvariga för samverkan respektive bidragsgivning, strukturer såsom återkommande möten respektive uppföljningar samt administrativa rutiner som bidrar till att samverkan, bidragsgivning, möten, uppföljningar med mera fungerar. Detta behövs för att möta civilsamhället på ett hållbart sätt.

Formella överenskommelser på regional och lokal nivå

I Västra Götaland beslutade regionfullmäktige 2014 om en överenskommelse i syfte att skapa en jämbördig dialog mellan det civila samhällets olika företrädare i Västra Götalands län och Västra Götalandsregionen och att öka kunskapen om respektive part. Överenskommelsen syftar också till att stimulera fler samarbeten mellan parterna. Överenskommelsen utgår från de sex principerna i den nationella överenskommelsen inom det sociala området som tecknades 2008 mellan regering, idéburna organisationer och SKR (Sveriges Kommuner och Regioner) – dialog, långsiktighet, kvalitet, öppenhet och insyn, självständighet och oberoende samt mångfald. Från start anslöt sig 70 organisationer, en siffra som fram till 2025 har ökat till 130.¹⁹

¹⁹ [Överenskommelsen mellan VGR och det civila samhället - Västra Götalandsregionen](#)

På kommunal nivå har Göteborg och Borås uttalade överenskommelser med civillsamhället. I Göteborg har parterna sedan 2008 samarbetat med syfte att stärka förutsättningarna för (1) samverkan mellan staden och civillsamhällets organisationer och (2) för invånarnas delaktighet i demokratiska processer. Parterna utformar konkreta åtgärdsplaner inom flera områden, däribland: samhällsutveckling, finansieringsformer och dialogforum.²⁰ I Borås startade arbetet med överenskommelsen 2015. Där beskrivs samverkan mellan stad och civillsamhället som en allt viktigare pusselbit för att möta komplexa samhällsutmaningar och kunna nå de globala målen i Agenda 2030. Viktiga förhållningssätt anges vara att involvera varandra tidigt i planeringsprocesser samt att ha återkommande forum för dialog.²¹

Inom det övergripande ramverket av ”Överenskommelsen mellan VGR och det civila samhället” beslutade Regionstyrelsen om riktlinjer för IOP gällande för samtliga verksamheter inom Västra Götalandsregionen. Riktlinjerna betonar att ett IOP ska vara långsiktigt och helst sträcka sig över fem år samt vara kompletterande till det offentliga uppdraget.²² Ett flertal kommuner beskriver på sina hemsidor att de samarbetar med det civila samhället via IOP. I vissa fall finns de politiskt beslutade riktlinjerna att ta del av. Överlag beskrivs IOP som ett sätt att uppnå hållbar och jämbördig samverkan med det civila samhället i syfte att hantera komplexa samhällsutmaningar. Områden där IOP upprättats kan till exempel handla om olika typer av social välfärd, platsutveckling eller arbete för ökad inkludering.

²⁰ [Göteborgs stad: Överenskommelse om samverkan mellan Göteborgs Stad och civillsamhällets organisationer](#)

²¹ [Borås stad: Överenskommelse om samverkan](#)

²² [Västra Götalandsregionen: Riktlinje Idéburet offentligt partnerskap \(IOP\)](#)

Kultur

Sammanfattning

Kulturlivet i Västra Götaland formas av ett samspel mellan offentlig sektor, marknad och civilsamhälle. Kultur omfattar både konstnärliga uttryck som musik, teater, dans, film, litteratur samt bild och form och kulturarv med berättelser, normer och värderingar som präglar platser och identiteter. I värdediskussioner betonas både kulturens egenvärde och dess sociala, ekonomiska och rumsliga effekter.

I en välfärdscontext har offentlig sektor historiskt haft ansvar för att göra kultur tillgänglig för alla. Västra Götalandsregionen och kommunerna äger och driver institutioner som museer, teatrar, konserthus, bibliotek, kulturhus och kulturskolor, finansierar fria grupper och bygger strukturer för delaktighet, konstnärlig utveckling och kulturarv. Den kommersiella sektorn – de kulturella och kreativa näringarna – bär delar av musiklivet, evenemang, besöksnäring samt områden som design, arkitektur, mode och datorspel. I Västra Götaland finns omkring 15 200 sådana företag och antalet har ökat efter pandemin. Civilsamhället, med föreningar, studieförbund, hembygds- och slöjdföreningar och ideella kulturarvsaktörer, skapar engagemang och lokala kulturmiljöer. Tillsammans skapar dessa tre sfärer förutsättningar för kulturens platser och infrastrukturer, från scener och replokaler till museer och verkstäder, som syns tydligt i platser som Not Quite, Steneby och Väveriet.

Sysselsättningen i kulturella och kreativa yrken uppgår 2023 till 21 690 personer, en ökning med 19 procent sedan 2018, med stark koncentration till Göteborgsregionen. Tillväxten drivs särskilt av scen/upplevelse, audiovisuell produktion och digitalt innehåll (spel/media). Samtidigt präglas arbetsmarknaden ofta av projekt, uppdrag och gig-ekonomi: majoriteten är anställda, men företagande i kombination med anställning är vanligt, särskilt i konstnärliga yrken.

Invánarnas kulturvanor är relativt stabila. Omkring 40 procent har gått på pop/rockkonsert senaste året, 32 procent på teater och 29 procent på opera/musikal/dans. Eget kulturutövande och lågkostnadsaktiviteter är viktiga: över hälften läser böcker varje månad, och många besöker bibliotek, naturreservat eller ägnar sig åt hantverk. Deltagandet påverkas tydligt av kön, ålder, utbildning, inkomst och geografi, med högre deltagande bland kvinnor, högutbildade och boende i Göteborgsregionen.

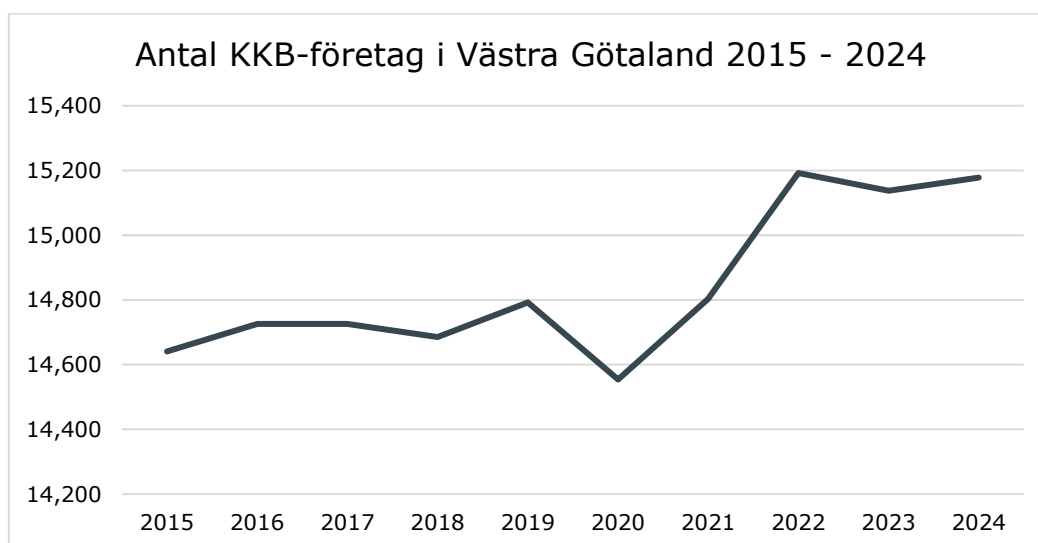
Västra Götaland har starka scenkonstinstitutioner och ett brett musikliv (inklusive Göteborgs rock/metalprofil), museer och kulturarv med besökssiffror nära förpandemiska nivåer men pressade kostnader, ett rikt bild- och form kulturområde med sårbar finansiering, en stark filminfrastruktur kring Film i Väst och festivaler trots minskade biobesök 2024, ett sammanhållet litteraturekosystem med Göteborg som

UNESCO litteraturstad, samt kommunala kulturskolor och bibliotek som kombinerar läsfrämjande, digital utveckling och social tillgänglighet.

Kulturens plats i samhället

Kultur består av konstnärliga uttryck som musik, teater, dans, bild- och form, film, litteratur och dessutom kulturarv med berättelser, normer och värderingar som präglar platser och samhällen. Västra Götalands kulturliv är ett komplex system av institutioner, fria aktörer, föreningar och företag. I diskussioner om kulturens värde lyfts ofta båda kulturens inneboende värde och kulturens sociala, ekonomiska och rumsliga samhällseffekter.

I praktiken binds kulturlivet i Västra Götaland samman av samspelet mellan offentlig sektor, marknaden och civilsamhället. I en välfärdskontext har kulturpolitiken historiskt utgått från att kultur, är något gott i sig, som staten, regionerna och kommunerna har ett ansvar att göra tillgängligt för alla. I den offentliga sfären bedrivs kultur som samhällstjänst. Västra Götalandsregionen och kommuner äger och driver institutioner som museer, teatrar, konserthus, kulturhus, kulturskola och bibliotek. De finansierar fria grupper, arrangörer och nätverk, och bygger upp långsiktiga strukturer för delaktighet, konstnärlig utveckling och kulturarv. Den offentliga ekonomin är här styrd av politiska prioriteringar om vilka verksamheter som anses så viktiga att de bör säkras gemensamt, med skattemedel.²³

Figur 6: Antal KKB-företag i Västra Götaland 2015 - 2024. Källa: Dun & Bradstreet

Den kommersiella sektorns kulturella och kreativa näringar bär upp delar av musikkivet, evenemangsnäringsen, besöksnäringsen och andra kulturella uttryck som mode, datorspel, design och arkitektur. Det finns närmare 15 200 kulturella och kreativa företag i Västra Götaland och antalet har ökat efter pandemin. De har en

²³ Lindqvist, Katja (2025); Kulturens samhällsvärde och roll i kommunal platsutveckling; s. 13-25

nettoomsättning på 76 mnkr, som är 2,9 procent av alla företagens nettoomsättning i Västra Götaland. Här är logiken marknadsstyrd: intäkter måste möta kostnader, och publikt intresse omsätts i biljetter, konsumtion och licenser. Västra Götaland rymmer en stark kommersiell musik- och evenemangssektor, där Göteborg inte minst har en tydlig profil som rock- och metalstad.

Civilsamhället omfattar föreningar, ideella kulturarvsaktörer, konstnärskollektiv, studieförbund, hembygds- och slöjdföreningar som skapar engagemang, deltagande och lokala kulturmiljöer. De drivs ofta med svag eller obefintlig vinstlogik men med högt ideellt engagemang.

I praktiken samspelar de offentliga, kommersiella och civilsamhälleliga sfärerna. Offentligt stöd gör kommersiella satsningar möjliga, civilsamhällets engagemang fyller offentligt ägda lokaler, fria aktörer navigerar mellan projektstöd, biljettintäkter och ideellt arbete. På det här sättet skapas villkoren för kultur, till exempel platser: scener, museer, verkstäder, replokaler, biografier, bruksmiljöer, konsthallar och mötesrum. I många av de kulturdrivna platsutvecklingsprojekten på landsbygden som Not Quite i Fengersfors, Steneby i Dals Långed eller Väveriet i Uddebo är det just samspellet mellan civilsamhälle, kommun och Västra Götalandsregionen som gör utveckling möjlig.²⁴

Sysselsättning

I Västra Götaland är 21 690 personer sysselsatta med ett kulturellt och kreativt yrke 2023.²⁵ Det är 3470 (19 procent) fler jämfört med 2018. Sysselsättningen är koncentrerad till Göteborgsregionen där arbetsgivare, uppdragsgivare, scener, produktioner och nätverk oftare finns. Samtidigt finns några yrken som är tydligt mer spridda över länet, särskilt hantverkare och bibliotekarier.

De största yrkesgrupperna 2023 är musiker och kompositörer (1 700), grafiska formgivare (1 650), arkitekter (1 650), journalister (1 450), bibliotekarier och arkivarier (1 450) och fin-, inrednings- och möbelsnickare (1 250). Tillsammans utgör de en stabil "bas" där vissa delar växer snabbt medan andra är mer oförändrade. Grafisk formgivning ökar till exempel bara marginellt i antal (+15), och möbelsnickare ligger i praktiken still.

²⁴ Lindqvist, Katja (2025); Kulturens samhällsvärde och roll i kommunal platsutveckling; s. 48-59

²⁵ Här gäller de SSK-grupperna som ingår i den nationella definitionen av kulturella och kreativa yrken som Tillväxtverket fastställde 2018.

Yrke och SSYK-kod	Västra Götaland + Kungsbacka	2023 jämfört med 2018	2023 jämfört med 2018 i %	% Anställd	% Företagare
1242 Informations-, kommunikations - och PR-chefer, nivå 2	440	0	0%	75%	25%
2161 Arkitekter	1630	90	5%	68%	32%
2162 Landskapsarkitekter	200	30	17%	75%	25%
2163 Planeringsarkitekter	780	120	17%	95%	5%
2171 Industridesigner	940	200	27%	80%	20%
2172 Grafisk formgivare	1640	20	1%	69%	31%
2173 Designer inom spel och digitala medier	790	230	42%	81%	19%
2179 Övriga designer och formgivare	770	150	24%	76%	24%
2513 Utvecklare inom spel / digitala media	510	190	61%	80%	20%
2621 Museiintendenter	500	70	16%	93%	7%
2622 Bibliotekarier och arkivarier	1450	120	9%	99%	1%
2641 Författare	400	160	70%	55%	45%
2642 Journalister	1450	150	11%	78%	22%
2643 Översättare, tolkar och lingvister	780	30	4%	51%	49%
2651 Bildkonstnärer	490	110	29%	15%	85%
2652 Musiker, sångare och kompositörer	1720	270	19%	60%	40%
2653 Koreografer och dansare	130	40	45%	80%	20%
2654 Regissörer/producenter av film/teater	560	200	57%	46%	54%
2655 Skådespelare	560	270	93%	90%	10%
3339 Övriga förmedlare	610	110	22%	75%	25%
3431 Fotografer	940	30	4%	33%	67%
3432 Inredare, dekoratörer och scenografer	590	-40	-6%	73%	27%
3433 Inspicienter och scriptor m.fl.	130	-30	-18%	93%	7%
3439 Övriga yrken inom kultur och underhållning	310	60	26%	38%	62%
3521 Bild- och sändningstekniker	180	30	19%	75%	25%
3522 Ljus-, ljud och scentekniker	660	190	40%	80%	20%
4410 Biblioteks- och arkivassistenter	410	20	6%	99%	0%
5113 Guider och reseledare	350	150	72%	79%	21%
7312 Guld- och silversmeder	150	30	22%	26%	74%
7319 Musikinstrumentmakare och övriga konsthantverkare	360	30	11%	25%	75%
7522 Fin-, inrednings- och möbelsnickare	1240	0	0%	67%	33%
Totalt	21 690	3 470	19%	70%	30%

Tabell 2: Antal sysselsatta per kulturellt och kreativt yrke, andel anställda och företagare 2023, samt 2023 jämfört med 2018. Källa: SCB MONA

Tillväxten i antalet sysselsatta drivs däremot tydligt av scen och upplevelse, digitalt (spel/media) och andra kreativa uppdrag. Grupperna som ökar mest i antal är: musiker (+270), skådespelare (+270), designers inom spel och digitala medier (+230),

utvecklare inom spel och digitala media (+190), regissörer och producenter av film/teater (+200) samt ljus-, ljud- och scentekniker (+190). Sammantaget pekar det mot en växande produktionskedja kring live, evenemang och audiovisuell produktion, samtidigt som digitalt innehåll tar större plats. Att guider och reseledare ökar kraftigt (+150) stärker också bilden av att upplevelse- och besöksnäringen bidrar. Samtidigt minskar några smalare yrken som inredare/dekoratörer/scenografer (-40) och inspicienter/scriptor (-30).²⁶ Sista gruppen består av personer som får film-, tv- och scenproduktioner att fungera i praktiken. De håller tider, scener och loggar, samt stödjer regi, produktion, rekvisita och kostym.

När man tolkar ökningen är det viktigt att väga in hur arbetsmarknaden ser ut bakom rubriken "sysselsatta". Majoriteten är anställda totalt 15 300, som motsvarar cirka 70 procent, men företagande är samtidigt stort bland dem. I yrken som har en stark konstnärlig kärnverksamhet är ofta ännu tydligare: företagare och så kallade kombinatorer (både anställning och företag) är vanligast, och för många är företagandet inte främst ett fritt val utan något marknaden kräver. Mycket av tillväxten i de snabbväxande yrkena hänger sannolikt ihop med en arbetsmarknad där fler uppdrag, projekt och kortare produktioner skapar fler sysselsatta, en gig-ekonomi, men inte nödvändigtvis fler trygga heltidsanställningar.²⁷

Västra Götalands invånares kulturvanor

Mot denna strukturella bakgrund kan vi titta på invånarnas faktiska kulturvanor. Den västsvenska SOM-undersökningen 2024 visar att kulturvanor är generellt stabila över tid och skillnader mellan grupper förändras inte snabbt. Ser vi på besök till konserter och scenkonstföreställningar, får vi följande bild: omkring 40 procent av invånarna har gått på rock- eller popkonsert under de senaste tolv månaderna, 32 procent har gått på teater, 29 procent har sett opera, musikal eller dans och cirka 15 procent har gått på klassisk konsert.

Dessutom finns kulturaktiviteter som man kan göra själv utan att det kostar mycket. Drygt hälften har läst en bok minst varje månad. Runt en fjärdedel ägnar sig regelbundet åt handarbete eller hantverk (28 procent), besöker naturreservat eller nationalpark (25 procent) eller går till biblioteket (23 procent). Dessutom spelar eller producerar 11 procent musik minst en gång i månaden.

Kulturvanor hänger tydligt ihop med socioekonomisk och demografisk bakgrund. Könskillnaderna är tydliga: kvinnor är kulturellt mer aktiva än män, särskilt när det gäller teater, dans och klassisk musik. Yngre vuxna (16–29 år) besöker ofta pop- och rockkonserter, men i SOM-undersökningen ser vi att andelen unga som gått på rock-/popkonsert minskat från 57 till 47 procent mellan 2023 och 2024, en förändring som delvis förklaras med ett mindre utbud av större konserter i Göteborg just det året. Äldre

²⁶ Källa för statistiken är SCB MONA.

²⁷ Myndigheten för kulturanalys och Konstnärsnämnden (2025); Konstnärers inkomster

grupper (65+) går mer sällan på rock/pop, men uppvisar relativt höga nivåer av teater- och operabesök.

Utbildningsnivå och inkomst har starka samband med kulturvanor. Högutbildade och höginkomsttagare deltar i betydligt högre grad i scenkonst, klassisk musik och museibesök än grupper med lägre utbildning och lägre inkomster. Också delregionella skillnader är tydliga: boende i Göteborgsregionen deltar överlag mer än boende i andra delregioner, samtidigt som det inom Göteborg finns stora skillnader mellan resurssvaga och resursstarka bostadsområden.²⁸

Scenkonst

Västra Götaland är en region med starka institutioner och ett brett musikliv. Göteborgs Symfoniker, GöteborgsOperan och Vara konserthus bär upp klassisk musik, musikal, opera och dans med hög konstnärlig nivå, stora ensembler och avancerade produktioner. Det finns flera orkester och arrangörer inom klassisk musik, blåsmusik och folkmusik. Jazz- och improvisationsmusiken i Västra Götaland är sammanhållen, med Knutpunkt som regionalt arrangörsnätverk som samordnar turnéer och konserter i hela Västra Götaland.

Dessutom finns Göteborgs långa historia som rock- och metalstad, där ”Gothenburg sound” och flera band, klubbar, studios och scener har gjort staden till en central nod i Sveriges musikkultur. En mer informell och svårfångad del av ekosystemet är elektronisk dansmusik, som till stor del verkar i temporära lokaler och svartklubbmiljöer. Trots att man skapar konstnärlig förnyelse och attraherar publik, är det först under senare år som aktörer och bara de inom rock- och populärmusik, som Westside Music Sweden och scener som Pustervik, har börjat få en mindre del av det offentliga stödet. Detta markerar en försiktig förskjutning från ett ensidigt fokus på institutionell finkultur mot en bredare syn på musikkulturen som helhet.

Teaterlivet i Västra Götaland består av en kombination av starka offentligt ägda institutioner och många ”fria” grupper. GöteborgsOperan, Folkteatern, Regionteater Väst, Borås Stadsteater och Vara konserthus står för en stor del av det professionella musikteater- och teaterutbudet och har tydliga uppdrag att nå publiken i hela Västra Götaland. Flera av dessa verksamheter har höga publiknivåer. Samtidigt brottas vissa med kvarvarande publiktapp, ökade kostnader för turnéer och en mer försiktig publik. Riksteatern Väst och de lokala riksteaterföreningarna spelar en nyckelroll för att sprida teater till mindre orter, men scenkonst för vuxna är fortfarande i hög grad koncentrerad till Göteborg, Borås och ett fåtal starka noder. I bakgrunden finns också de strukturella skillnader som SOM-undersökningen pekar på: att teaterbesök har minskat och är betydligt vanligare bland högutbildade och boende i mer resursstarka

²⁸ Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024

områden. Därför är frågor om pris, geografisk spridning, samarbete och publikarbete avgörande för ett vidgat deltagande.

Dans i Västra Götaland är både närvarande på de stora institutionernas scener, inte minst GöteborgsOperans danskompani, och inom ett fritt fält av kompanier, koreografer och plattformar. I Mölndal skapas ett regionalt resurscentrum för dansproduktion. Danscentrum Väst fungerar som en central nod för frilansande danskonstnärer, med stöd för residens, turnéer, nätverk och kompetensutveckling. Platser som Vitlycke – Centre for Performing Arts och scener som Atalante, 3e våningen, Skogen och Vara konserthus ger utrymme för experimentell dans, internationella samarbeten och residens, ofta i tätt samspel med koreografer och konstnärer från andra länder. Precis som i teaterlivet är den geografiska spridningen ojämn: mycket av den mest nyskapande dansen sker i Göteborg och på några få specialiserade platser, medan spridningen till hela regionen i hög grad är beroende av turnéstrukturer och riktade satsningar.

Scenkonstverksamheterna som rapporterar till Myndigheten för kulturanalys arrangerade 5010 föreställningar och konserter i Västra Götaland 2024, jämfört med 5710 året innan. I avsnittet ”Kulturvanor” belysas vilka andelar av befolkningen besöker olika typ av scenkonst såsom klassisk musik, teater, dans, pop/rock.

Kulturarv och museer

Västra Götaland har ett kulturarv som sträcker sig från bronsålder till gamla industrier och Göteborg som hamnstad. Det omfattar regionala och kommunala museer, besöksmål och kulturhistoriska miljöer, arbetslivs- och hembygdsmuseer samt främjande organisationer som stöttar civilsamhällets egen kulturarvsförvaltning.

I norra Bohuslän finns Tanums världsarv med hundratals hällristningsplatser och Vitlycke museum som besökscentret. I Uddevalla berättar Bohusläns museum om natur, historia och kustkultur med utställningar och en konsthall. I Skara är Västergötlands museum en bra start för att förstå regionens långa historia. Museet har också miljöer som Fornbyn och Kata Gård i Varnhem, kopplade till vikingatid och tidig medeltid. Vid Väneren finns Läckö slott på Källandsö, ett välbevarat barockslott med stark koppling till stormaktstiden. I Göteborg finns flera stora museer nära varandra: Göteborgs stadsmuseum i Ostindiska huset, samt Sjöfartsmuseet Akvariet, Röhsska museet och Göteborgs konstmuseum. Museerna i Västra Götaland hade 3,5 miljoner anläggningsbesök 2024, varav 2,2 miljoner var verksamhetsbesök. Det är en liten nedgång jämfört med 2023, men ligger på ungefär samma nivå som före pandemin.²⁹

²⁹ Källa: Myndigheten för kulturanalys. Kulturanalys använder två mått för besök på museerna: anläggningsbesök, som inkluderar alla besök till museianläggningen och dess sidoverksamheter, och verksamhetsbesök, som enbart inkluderar besök till museiverksamheten i snävare mening, framför allt utställningarna.

En viktig del av kulturarvsområdet är kopplingen till platsutveckling och lokalsamhällen. Platåbergens UNESCO Global Geopark fungerar som kunskapsnav kring geologi, landskap och kulturhistoria och knyter ihop natur- och kulturarv med turism, utbildning och lokalt näringsliv. Gunnebo slott och trädgårdar, Nääs slott, Halmens Hus och Glasets Hus är andra besöksmål där byggnader, hantverk och lokala traditioner binds samman med besöksnäring, folkbildning och samtida kulturproduktion.

Inom hemslöjds- och hantverksområdet finns en tydlig infrastruktur med tre hemslöjdsförbund, Skaraborg, Göteborgs och Bohuslän samt Älvsborg, som genom medlemsföreningars kurs- och programverksamhet verkar i ett stort antal kommuner. De samverkar med studieförbund, föreningar inom HembygdVäst och flera kulturarvsinstitutioner. Hantverkslaboratoriet i Mariestad, Nääs Slöjd & Byggnadsvård, Bohusläns museum och Västergötlands museum spelar viktiga roller för att utveckla och dokumentera traditionella byggnads- och hantverkskunskaper.

Samtidigt är kulturarvssektorn tydligt pressad. Museerna har, liksom många andra kulturverksamheter, stigande kostnader för lokaler, energi och personal, vilket urholkar utrymmet för verksamhetsutveckling och nyproduktion av utställningar. Trots utmaningar finns många tecken på förnyelse. Kreativa verkstäder, nya utställningar för barn, liksom satsningar på demokrati- och rättighetsfrågor, visar hur museer arbetar med att vara arenor för samtal och medskapande.

Bild och form

Bild- och formområdet i Västra Götaland vilar både på starka institutioner, konstutbildningar och ett finmaskigt nät av mindre aktörer. Under 2024 ägde 741 bild- och formutställningar rum i Västra Götaland.³⁰ Långsiktig finansiering från VGR och staten till bland annat Göteborgs konstmuseum, Borås konstmuseum, Dalslands konstmuseum, Konstmuseet i Skövde, Nordiska Akvarellmuseet, Röda Sten Konsthall och Textilmuseet ger en stabil bas för utställningar, konstpedagogik och regionalt främjande arbete. Runt dessa finns centrumbildningar som Konstnärscentrum Väst, Konsthantverkscentrum, Grafik i Väst, Centrum för fotografi, Illustratörscentrum, Seriefrämjandet och Svensk Form Väst, samt kollektivverkstäder och grafiska verkstäder i flera delar av regionen. De erbjuder produktionsteknik, nätverk, uppdragsförmedling och lokala mötesplatser för både konstnärer och publik.

Området präglas av hög konstnärlig nivå och god medlemstillströmning, men också av sårbarhet: många verksamheter har låg tjänstegrad, stort ideellt inslag och är beroende av projektstöd. Samtidigt spelar bild- och formkonsten en viktig roll för demokrati och

³⁰ Källa: Myndigheten för kulturanalys. Baserad på 76 verksamheter som har rapporterat till Myndigheten för kulturanalys.

samtal om samtidens frågor, genom utställningar som lyfter exempelvis kolonialhistoria, migration, klimat och social rättvisa.

Film

Filmområdet i Västra Götaland har en ovanligt stark infrastruktur jämfört med många andra regioner. I centrum står Film i Väst, som under lång tid byggt upp en tydlig roll som samproducent och motor för både svensk och internationell film. Runt den produktionsinriktade delen finns ett ekosystem av festivaler, biografer, utbildningar och aktörer som jobbar med filmfrämjande. Göteborg Film Festival fungerar både som stor filmfestival och som professionell mötesplats, och kompletteras av mindre festivaler och visningar på biografer i flera kommuner.

Under 2024 visade 68 biografer i Västra Götaland 846 filmtitlar med 89 700 visningar för 1 752 000 betalande besökare. Det kan jämföras med 842 filmtitlar med 92 200 visningar för 1 955 000 besökare 2023. Biobesöken minskade främst för att filmutbudet lockade färre. Det kom färre nya filmer, och det fanns färre visningar att välja på. Samtidigt fylldes salongerna lite sämre per visning. Nedgången hänger också ihop med tajmingen: om stora publikfilmer har premiär vid "fel" tillfällen påverkas hela årets resultat.³¹

En viktig del av den offentliga finansieringen till området handlar om filmkunnighet och breddad delaktighet. Skolbio, filmpedagogik, fortbildning för lärare och riktade insatser för barn och unga gör att film inte bara når publiken som färdig produkt, utan också blir verktyg för berättande, reflektion och eget skapande.

Filmområdet i Västra Götaland står inför samma utmaning som i övriga landet: biobesöken har svårt att återgå till tidigare nivåer innan pandemin, digitala plattformar ändrar publikens beteenden, svensk film tappar marknadsandel och finansieringen är mer komplex. Trots det ger kombinationen av stark produktion, festivaler, visningsaktörer och utbildningsinsatser goda förutsättningar för att film fortsatt ska vara en central del av kulturlivet i Västra Götaland.

Litteratur

Litteraturområdet i Västra Götaland är ett sammanhållet ekosystem där infrastruktur för möten och läsfrämjande står i centrum. De regionala verksamhetsstöden omfattar centrubildningarna Centrum för dramatik, Författarcentrum Väst och Seriefrämjandet, som stöttar författare, dramatiker och serieskapare genom uppdragsförmedling, arrangemang och pedagogiskt arbete i skolor och föreningar. Dalslands Litteraturförening och Göteborgs Litteraturhus driver festivaler, återkommande författarsamtal och program, ofta i nära samverkan med folkbibliotek

³¹ Myndigheten för kulturanalys (2025); *Film på bio 2024*.

och lokala aktörer. I detta landskap utgör Bokmässan i Göteborg en nationell och nordisk toppunkt för litteratur, debatt och läsfrämjande, där många av de regionala aktörerna medverkar. Göteborgs roll förstärks av utnämningen till UNESCO litteraturstad, där ett tätare samspel mellan bibliotek, litteraturhus, skolor, festivaler och det fria fältet gör staden till ett nav för litterära möten som också spiller över på övriga delar av Västra Götaland.

Kulturskola

I alla Västra Götalands kommuner finns en kommunal kulturskola. I Västra Götaland deltog 32 400 barn och unga (0 – 19 år) i en kulturskola. Tolv procent av alla barn och unga inom 6 – 19 års åldern deltog 2024, jämfört med 14 procent för Sverige. Av deltagarna i Västra Götaland var 63 procent flickor. Andelen på 12 procent var stabil under perioden 2019 – 2024. Sjuttio procent av eleverna deltog i musikundervisning, 13 procent i dans, fem procent i teater och fem procent i bild & form.³²

Kulturskolorna är den största offentliga satsning vi har på barnkultur i Västra Götaland. Kommunerna satsade sammanlagt 550 miljoner kronor på kulturskolan, som motsvarar 331 kronor per invånare. I 2015 satsade kommunerna 493 miljoner kronor, sett i 2024-års priser.³³

Staten ger utvecklingsbidrag till kulturskolor. I Västra Götaland uppgick bidraget till 16,4 miljoner kronor för läsåret 2023/2024, vilket är en halvering jämfört med de två åren innan. Bidraget syftar till att ge barn och unga undervisning av hög kvalitet inom kulturella och konstnärliga uttryck. Det ska också stärka kulturskolans möjligheter att erbjuda både bredd och fördjupning i undervisningen, utifrån varje barns förutsättningar till exempel genom satsningar i glesbygd, i socioekonomiskt utsatta områden och för barn med funktionsvariationer. Det finns ett samband mellan storleken på det statliga bidraget och antalet nya unika elever. I Västra Götaland nåddes 11 300 unika elever 2023/2024, jämfört med 14 600 året innan, då bidraget var dubbelt så stort.³⁴

Bibliotek

Biblioteken i Västra Götaland står i ett läge där intresset för berättelser är stort, men där sättet att ta del av dem förändras. Att läsa böcker är fortsatt populärt, mer än hälften av invånarna läser någon bok per månad och mer än hälften besökte något av

³² Källa: Kulturrådet. Uppgifterna bygger främst på de deltagare där personnummer registrerats. En del kulturskolor registrerar inte personnummer för vissa delar av sin verksamhet. Det är framförallt i verksamheter som bedrivits i öppna former utan anmälan som personnummer inte registrerats. Därför är antalet troligtvis en underskattning och uppgifterna speglar främst de elever som går i ämneskurser.

³³ Källa: Myndigheten för kulturanalys

³⁴ Kulturrådet (2025); Vad går bidraget till? Redovisning av utvecklingsbidraget till kulturskolor 2022/23 och 2023/24

regionens 190 bibliotek minst en gång under 2024. Samtidigt har lyssnandet på ljudböcker ökat, som säger något om hur vardagen ser ut för många, man vill kunna ta del av litteratur i bilen, på bussen eller under en promenad. Här blir också bokbussarna en tydlig symbol för att biblioteket försöker finnas där människor är, 12 bokbussar rullade på vägarna och stannade vid 590 hållplatser. Det pekar på en stark vilja att nå invånare som har långt till ett bibliotek eller som har svårt att ta sig dit, men det visar också att bibliotekens uppdrag inte bara handlar om hyllor och lokaler utan om tillgång i praktiken.

Samtidigt syns en tydlig förskjutning i utlåningen. Antalet utlånade fysiska böcker och andra medier har minskat från sju per invånare 2019 till sex 2024, och skillnaderna mellan kommunerna är stora. I Bengtsfors, Karlsborg och Lidköping låg utlåningen högst, i genomsnitt åtta böcker eller medier per invånare, medan Grästorp, Lysekil, Tanum och Åmål låg lägst med omkring tre. Att skillnaderna är så tydliga kan bero på flera saker, till exempel hur nära människor har till en filial, hur öppettiderna ser ut, vilka satsningar som görs på barn och unga och hur aktivt biblioteket arbetar utåtriktat. Samtidigt ökar användningen av digitala medier. I genomsnitt gjordes 8,1 nedladdningar från bibliotekens databaser per invånare i Västra Götaland 2024, varav 0,7 var e-böcker och ljudböcker. Det visar att bibliotekens roll som digital port till kunskap och kultur blir allt viktigare, men också att bibliotekens resurser och kompetens behöver följa med när efterfrågan flyttar från disk och bokhylla till appar och databaser.³⁵

Biblioteken i Västra Götaland gör mycket mer än att låna ut böcker. En stor del av arbetet handlar om att göra verksamheten lätt att använda och tillgänglig för fler. Biblioteken tar ett socialt ansvar, särskilt för äldre och personer med funktionsnedsättning, och i vissa kommuner sker detta även i samverkan med kultur- och läsombud eller frivilliga högläsare.

I de flesta kommuner finns *Boken kommer*, där personalen hjälper till med lån och leverans, oftast på svenska men ibland även på andra språk. För den som behöver läsa eller lyssna med stöd erbjuder många kommuner *Talboken kommer*, men inte överallt och användningen skiljer sig åt. Många bibliotek lånar ut läshjälpmiddel som en Daisy-spelare. Biblioteken arbetar också för digital delaktighet, men förutsättningarna varierar. Många saknar särskilt anpassade publika datorer, men personalen kan ofta visa hur man använder funktioner som förstoring och talsyntes.

Samtidigt fungerar biblioteken ofta som mötesplatser för språk och gemenskap genom språkcaféer, språkträffar och lättlästa bokcirkclar, ofta tillsammans med föreningar. Programmen breddas också med exempelvis teknikcaféer och prova på-aktiviteter, men utvecklingen sker i olika takt.³⁶

³⁵ Källa: Kungliga biblioteket

³⁶ Källa: Kulturförvaltningen VGR (2025); Biblioteksenkät 2025

Referenser

Arvidson, Johansson, Linde, Scaramuzzino (2025); *Den svenska civilsamhällets eliter*; kapitel 1.

[Borås stad: Överenskommelse om samverkan](#)

Von Essen, J & Åberg, P (2022); *Landsbygdens civilsamhällen som bärare av resurser*; Landsbygdersnas och de mindre orternas civilsamhällen; SLU Urban and Rural Reports 2022: 3; s.68

Famna – Riksorganisationen för idéburen välfärd (2025) *501 lösningar - Hur vi möter samhällsutmaningar med IOP, idéburet offentligt partnerskap*

Folkbildningsrådet (2025); *Nedskärningarnas konsekvenser – en initial analys av hur minskade anslag och ansträngd ekonomi påverkar folkbildningen*

[Göteborgs stad: Överenskommelse om samverkan mellan Göteborgs Stad och civilsamhällets organisationer](#)

Kulturförvaltningen VGR (2025); *Biblioteksenkät 2025*

Kulturrådet (2025); *Vad går bidraget till? Redovisning av utvecklingsbidraget till kulturskolor 2022/23 och 2023/24*

Lindqvist, K (2025); *Kulturens samhällsvärde och roll i kommunal platsutveckling*; i uppdrag av VGR:s kulturnämnd

Myndigheten för kulturanalys (2025); *Film på bio 2024*

Myndigheten för kulturanalys och Konstnärsnämnden (2025); *Konstnärers inkomster*

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2025) *Uppföljning av ideella föreningars villkor 2024*, MUCF 0663/25

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF (2024) *Gemenskap och social närhet – Civilsamhällets styrkor och utmaningar i landsbygder*

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF (2023) *Samverkan mellan civilsamhället och Sveriges regioner – det finns outnyttjad potential*

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF (2023) *Nya sätt att organisera sig i civilsamhället*

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF (2018); *Idéburet offentligt partnerskap – en kunskapsöversikt*; s.6

[Överenskommelsen mellan VGR och det civila samhället - Västra Götalandsregionen](#)

SOM-institutet (2025); *Västsvenska SOM-undersökningen 2024 - Uppföljning av Vision Västra Götaland*; s. 33-42

Studieförbunden (2025); *Utan infrastruktur ingen folkbildning – Skyltar plockas ned, ljuset släcks och lokaler lämnas.*

[Svensk folkbildning – hur och varför - Regeringen.se](#)

VGR Analys (2025); *Kvalitativ uppföljning av uppdragsbaserade verksamhetsstöd och långsiktiga uppdrag 2024 samt 2021-2024*; VGR Analys 2025: 34

VGR tjänsteutlåtande (2025); *Återrapportering av verksamhetsstöd 2024*; diarienummer KUN 2025-00514.

[Västra Götalandsregionen: Från idé till IOP – en guide för dig som vill utveckla ett idéburet offentligt partnerskap, 2025](#)

[Västra Götalandsregionen: Riktlinje för Idéburet offentligt partnerskap \(IOP\), 2025](#)

Denna rapport är en av flera underlag till **Fakta Västra Götaland 2026** som har tagits fram av Avdelning samhällsanalys, Koncernstab regional utveckling, Västra Götalandsregionen.

Underlag som ingår i serien och deras respektive författare är:

Arbetsmarknad: Christian Lindell, Joacim Waara, Katarina Ahlin, Snöfrid Börjesson Herou

Demografi: Ragnar Dahlgren, Jonathan Gärtner

Ekonomi: Joacim Waara, Christian Lindell

Hälsa och välbefinnande: Jonathan Gärtner, Koen Braak

Kollektivtrafik och infrastruktur: Åsa Rydin Svenberg, Maria Larsson, Ragnar Dahlgren, Per Karlsson

Kultur och civila samhället: Koen Braak, Åsa Rydin Svenberg

Natur och miljö: Karin Althoff, Maria Larsson, Magnus Nilsson

Näringsliv och innovation: Katarina Ahlin, Monica Emanuelsson, Christian Lindell, Joacim Waara, Maria Larsson, Erik Brindbergs

Utbildning: Joacim Waara, Ragnar Dahlgren, Christian Lindell

Miriam Lundsten har bidragit med kartmaterial.

Samtliga rapporter går att hitta på vregion.se/faktavg

Kontaktuppgifter: samhallsanalys@vregion.se

Rapporter publicerade under mars 2026.

Ikoner på framsidan hämtade från: www.flaticon.com, icons created by cah nggunung